videt illũ videt et te: q̄ ipse in te
et tu in ipso. Hec est autē vita
eterna: ut cognoscamus te verū
deū: et quē misisti ihm̄ xpm̄.
Itaq; nunc dimittis seruū tuū
dn̄e sc̄dm̄ vbū tuū in pace: q̄
viderūt oculi mei salutare tuū.
ihm̄ tuū. dn̄m meū: qui est sū
p omnia deus bn̄dc̄us i scl̄a. Am̄.

**Expliciūt sermões btī bernhar
di sup psalmū. Qui hītat. Inci
pit sermo btī bernhardi in na
tale scī bn̄dcī abb. de eo qd̄ scriptū ē
Et erit tanq̄ lignū qd̄ plantatū est
secus decursus aquarū.**

Q
Onueniētibus nobis
in vnū ad audiēdū
vbū salutis. mag-
nus michi timor est
fr̄es mei: ne quis forte
minus digne illud recipiat: et
nō sicut ē recipiendū vbū dei.
Sic ēm terra que sepius su
puenientē ymbrem: si fructū nō
fecerit reproba fore, et pxima
maledicto. At ego utiq; si
possem bn̄dic̄ones illi dare mal
lem. et nō maledic̄ones. ymo
neq; ipam bn̄dic̄onē celestis
pris vri nō meam: quā tn̄ ipo
quidē donāte accipitis p os
meū. opto vobis manere sp̄:
bn̄dic̄onē nec in maledic̄onē
posse mutari. Celebramus
hodie magri mei gloriosi bn̄
dcī natalē: pro eo nobis et
de eo sollēpnis ex more ser-
mo debet. Cuius dulcissimū
nomē cū oīm nobis iocundi
tate amplectendū ē et hono
randū: qm̄ ipe dux mr̄ ipe
magr et legifer nr̄ est. Delec
tor quidē et ego in ipius me-
moria: licet nō sine mea fa
teor confusiōe. Non mq̄m sū
meo iudicio: btī huius pris no
mē audeā memorari. Est ēm

michi de ipius imitac̄ōe nobiscū
seculi abrenūcians et monasti
ce pfessio discipline: sed singu
lare sine nobis cū eo pncipio
nomē abbatis. Abbas fuit: et
ego. O abbas et abbas. O no
mē vnū: sed in altero sola no
minis vmbra. Ministeriū vnū:
sed heu me. tantū dissimiles
ministri: quātū ministracōe ipa
dissimiles. Ve michi si tā loge
a te fuero bte benedicte in futo:
qm̄ a tuis vestigiis sctitatis lō
ge ee repior in presenti. Sed
nō michi hec apud vos pora
re nc̄e est. Sed q̄ scientibus
me loquor: tm̄ peto ut pudo
rem hunc. ut hunc timorē me
um fraterna copassiōe leuetis.
Qm̄ tn̄ omnino dispensacio m
credita est: et si nō habeo
apud me qd̄ ~~appona~~ nobis ap
ponam: queram a bn̄dicto tres
panes: quibus nos pascam.
Reficiat nos sctitas eius: ius
ticia eius: pietas eius. Re
colite dilectissimi. q̄ nō omēs q̄
in pcessione dn̄i fuerūt: sua
illi pstrauerūt vestimenta.
In illa nimirum pcessiōe. quam
annuētē dn̄o. in pximo sumus
celebraturi: qn̄ venienti ad
passionē et sedenti sup asellū
populi occurrerūt: nō oīs ves
timenta sua psternebāt i via:
sed cedebant aliqui ramos
de arboribus. Non erat hoc
magnū: qd̄ gratis acceperūt
gratis dabant. Veruptū
tn̄ ne ipi quidē penitus o no
si fuerūt: sed nec a pcessio
ne legunt expulsi. Fr̄es mei pi
um xpi iumentū. qui cū pphe
ta dice potestis: ut iumentū
factus sum apud te. et ego sp̄
tecū: nos quibus insidet xps

qm aīa iusti sedes ē sapientie:
et aplus pdicat xpm dei uirtu-
tem et dei sapiam. si uestes nō
habeo quas pedibꝫ meis psterna-
temptabo uel ramos ce-
dē de arboribꝫ: ut tante pro-
cessiōni. uel parū aliquid nō
desit misterij mei. Arbor sil-
uestris bñdcūs. arbor grandis
atqꝫ fructifera: tāq̄ lignū qd
plantatū ē secus decursꝫ aq̄-
rū. Ubi sunt decursꝫ aqua-
rū. Pfecto in uallibꝫ: qz int
mediū mōciū ptransibūt aque.
Quis enī nō uideat. eciā tor-
rentes uideciū ardua declinare.
et ad humilitatē semp̄ d'uitere
uallis. Hic pfcō sic deus su-
pbis resistit: humilibꝫ autē dat
graciam. Decurq hic fige pedē.
quicūqꝫ es unnetū xpi. sup
hunc ramū inniterē: semita ual-
lis incede. Summū in mōte
sedē sibi constituit serpens
antiquus: mordens ungulas
equi. ut cadat ascensor eius
retro. Postea uallē magis e-
lige ad ambulandū. Reqꝫ enī
uel inserēdis arboribꝫ mon-
tana solemꝫ eligē: que fre-
quēt arida sint et petrosa. In
uallibus pinguedo est. ibi p-
ficiūt plantaria. ibi plena fru-
ctū. ibi centesimꝫ oritur fructꝫ:
iuxta illud. et ualles habūdabūt
frumēto. Audis qz ubiqꝫ ual-
lis laudatur. ubi humilitas pdi-
catur. Ibi plantare ubi decur-
sus aquarū. qz ibi copia grē
spiritualis. et aque que sup
celos sunt. laudent nomen
dnī: id est celestes bndcōes
faciūt. ut laudetur. Itemqꝫ in
hac ualle [illegible]. et plantā ste-
riq. ut nō crescimꝫ. non
uallem elige ad plantandū.

monearis quocūqꝫ statu: sicut scrip-
tū est. Si spūs habentis ptatem
sup te ascenderit: locū tuū ne de-
serueris. Nulla enī nobis tempta-
cio puallebit. si nō in magnis
et mirabilibꝫ sup nos ambule-
mus: sed pmaneamus firmiter in
dicibus. in humilitate radicati
atqꝫ fundati. Hic plantatus
secus decursus aquarū fuis
iste confessor dnī: fructū suum
dedit in tpe suo. Sunt enī qui
fructū non faciūt. sunt qui faci-
unt sed nō suū: sunt qui fa-
ciūt suū. sed nō in tpe suo.
Sunt inqm arbores infructuo-
se. ut quercꝫ. ulmꝫ. et siluest-
tres alie arbores. sed hmōi
nemo plantat in orto suo.
qz nō faciūt fructū: et si que
faciūt. nō humano esui aptus
ē. sed porcino. Tales sunt
filij huius seculi: agentes in co-
messacōibꝫ et ebrietatibꝫ.
in cubilibꝫ et inpudicicijs.
Hec naqꝫ pnonī cibus sunt
eorū quos uidens uerꝫ phibe-
tur comedē: qz xpianus non
debet huiꝫ adhere. Sicut eī
caro porcina cū comedit ho-
adheret carni. ut iam sit u-
na caro. sic transgressor pre-
cepti dnī spūs sibi [illegible]
sociat: et adherendo ei. unꝫ
cū eis efficitur demō. Nam
et deo in sacrificijs phibet
aīal illud offerri. quod spūs
spūs inmūdos q̄ designet: q
relicta oī inmundicia. Solis
in spūalibꝫ complacentes: ui-
ciorū et criminū semp̄ sceno
delectantur inuolui. Unde in euan-
gelio illa maledicta dicitur
ab hoīe. tanqꝫ sibi simile aīal. simile
porcos postulat: nec negatur

Alijs fructū ferūt arbores in
fructuoſe: ad quarū radices
ſecuris poſita iam videt᷑. Ar-
bores aūt que frōn faciūt ſꝫ
non ſuū ypocrite ſunt. cū ſymo
ne cyreneo crucē portātes nō
ſuā. qui religioſā interioē car
tes angariāt᷑. et que nō amat.
amoē glīe quā deſiderit ſare
compellūt᷑. Iam in eo qđ dicit᷑.
tpe ſuo: arguūt᷑ quidā an tpe
fructificare volentes. Rone em̄
et arboribꝫ nr̄is. cicius qm̄ opor
teat pullulātibꝫ. timēmꝰ oīo
floribꝫ intēpeſtiuis. Hic ſūt
aliqui quorum ſciūs qꝫ minus
ꝓpere: minꝰ ꝓſpe cedūt. Hij
ſunt qui in initio cōūſionis ſue
aliꝰ ꝯtinuo velle fructificare
ꝑſumūt: contᷓ legis decreta
antīq in ꝑmogenito bouis. et
ouis ꝑmogenita tondere feſti
nātes. Vltius noſſe qm̄ ſolli
cite vitauit ſcūs iſte. magi-
ſtr̄. Et hūc tm̄m nobis ap
pono: qm̄ tribus ānis ſoli de
o notus. hominibꝫ māſit incog
nitus. Fructū quidē multū tu
lit. ut ꝑpi cernitis: ſed in tē
pe ſuo. Regē em̄ tūc crede
bat tpe ēē fructificandi. qn̄
tanta carnis teptacioē grauatꝰ
ē: ut pene cederet. pene diſce
deret. Ego em̄ nec iſtū quidem
tamē ꝑteribo. qm̄ etſi hu-
iuſmōi quodāmō ꝯparari aule
is. quibꝫ ſerpm̄ dm̄ vndiqꝫ
[illegible] inueit. tn̄ utilius oīo.
utilius inuēto dm̄ ꝑpt᷑ ſcōne
as temptacionū. ne in eas
incidat conſenciēdo: ſed ma
gis reſiſtat et viriliꝰ agat
ſuſtineatqꝫ dnm̄. nec deſꝑet.
Hic ergo fige pedē xp̄i inuētū:
et diſce qn̄tūcūqꝫ acerba tep
tacio ſeuiat. nō ꝓpterea dere-

lictū te ēē a dn̄o. ſed meminēis
ſcptū ēē. inuoca me in die tribula-
cionis: eruā te et honorificabis
me. Ergo ut dicere cepam nō ne-
debat vndiqꝫ. tūc ēē fructifi-
candi tpe: qn̄ adhuc tantis tep-
tacionibꝫ vrgebat. Sed venit
tpe: et in tempe ſuo frcm̄ fe-
cit. De fructu eius ſunt tria
illa que ſupiꝰ tetigi. ſctās eiꝰ.
iuſticia eius. pietas eius. Scti-
tate miracula ꝓbant. doctina
pietatē: vita iuſticiā. Vides
o iuuentū xp̄i. ramos folijs
virētes. vernātes floribꝰ. o-
nuſtos fructū. Sup iſtos ini-
te: ut greſſus rectos facias
pedibus tuis. Sed quo tibi
apponā eius miracula. nūquid
ut facere miracula velis. Reqqq.
Sed ut miraculis eius imiteris.
videlicet ut ꝯfidas et gaude
as. ꝙ ſub tali paſtore poſi-
tus es: ꝙ tm̄ti meruiſti hr̄e
patrēm. Qđ em̄ valde potes
eſt in celis. qui tam potens
extitit in terris: ſecundū mag-
nitudine grē. magnitudine
glīe exaltatus. Nam iuxta radi-
cū quātitatē. ramī extēdere noſ-
cunt. et ſꝫ radicibꝫ arbor-
inītit᷑. tot ramis ſicut caput
decorat᷑. Hic ergo licet nō ha-
beamꝰ ramī: conſolacio tn̄
magna nobis ēē debet pa-
tronī nr̄i miracula. Doctina
ueo inſtruit nos: et dirigit
greſſus nr̄os in via pacis.
Porro vite iuſticia oīo robo-
rat et animat nos: ut tanto
magis accendamur ad agēda
que docuit. quāto certi ſumꝰ
eū nō alia docuiſſe qm̄ fecit.
Sermo quidē viuus et efficax
exemplū opibus ē: plurimū

faciens suadibile quod dicitur, dum mo
strat factibile quod suadetur. In huiusce
modi sanctitas confortatur, pie
tas informatur, iusticia confirmatur.
Ante enim pietatis fuit quod non so
lum presentibus profuit, sed etiam pro
futuris sollicitus fuit. Non solum
hiis qui tunc erant fructum exhibuit
hec arbor: sed usque hodie fruc
tus eius crescit et manet. Dilectus
plane ~~et hominibus~~ a deo et ho
minibus: cuius non sola presentia in be
nedictione fuit. sicut sunt mul
ti dilecti deo soli. quia soli deo sunt
cogniti: sed et memoria eius
etiam nunc in benedictione est. Nam
et usque hodie in templo amoris
domini confessione: templa hoc
fructu pascit domini gregem. Pas
cit vita: pascit doctrina: pas
cit et intercessione. Per quam messes
sunt adiuti. fructificate et vos
karissimi: qui in hoc positi estis:
ut eatis et fructum afferatis.
Unde eatis. Utique a vobis ipsis:
sicut scriptum est. A volupta
tibus tuis averte. Sic et de domino
legimus: quod exiit seminare semen
suum. Ecce et hic habemus semen
suum: sicut et prius fructum suum.
Invitemus et hunc fratres: qui ad ho
minem ut formam nobis tenderet:
et viam monstraret. Fortassis
et ipse dominus arbor est: et debe
mus ab eo quoque ramos accipe-
quos vestris pedibus apponamus.
Immo non fortassis: sed magis
vere arbor est ipse et platanus
celestis: sed in terris plantatus:
sicut scriptum est. Veritas de
terra orta est. Ab eo igitur hunc
ramum vobis appono: ut sicut
se ipsum exinaniuit. hoc ipsum se
tiatis in vobis: nisi quod non tam
ego appono quam apostolus: apud
quem legistis. Hoc sentite in
vobis quod et in christo ihesu:

qui cum in forma dei esset. non ra
pinam arbitratus est esse se equalem deo:
sed semetipsum exinaniuit formam
servi accipiens. in similitudi
nem hominis factus: et habitu in
ventus ut homo. Et vos fratres
karissimi. exinanite vos. humiliate
vos: seminate vos. perdite vos.
Seminate corpus animale:
et resurget corpus spirituale. Per
dite animas vestras: et in vitam eter
nam ~~seminabitis~~ eas. Multis nos
sequi ~~videferent~~ apostolus ipse
qui ~~dormiunt~~. Hinc inquit ex
cedimus ~~deo~~ sive sobrii su
mus vobis. Quid quaeris tibi:
Ego inquit factus sum tamquam vas
perditum. Vere seipsum perdit. qui
nichil unquam pro se facit: sed
omnis eius intentio et omne de
siderium tendit ad dei beneplaci
tum: et utilitatem fratrum suorum.
Infelix enim qui seminat in car
ne: quod de carne metet cor
ruptionem. Alibi vero scriptum est.
Beati qui seminant super omnes a
quas. Mirabile quiddam istud
est. Quomodo super omnes aquas:
forte super eas de quibus legitur:
et aque que super celos sunt
laudent deum: que sunt vir
tutes angelice. et celestes po
puli. Ita plane: quoniam specta
culum facti sumus et angelis
et hominibus. Seminemus igitur
hominibus exemplum bonum per
apostolica opera: seminemus angelis
gaudium magnum. per omnia sus
piria: et per cetera huiusmodi
que solis eis sunt nota. Gau
dium enim est angelis dei: super
uno peccatore penitentiam agente.
Hinc dicebat apostolus. Provide
tes bona. non tantum coram deo:
sed etiam coram hominibus. Coram

[Marginal corrections, right margin: "seria" ; "mete"]

Sic fructificate karissimi / ſeminate et uos.

deos dixit: coram eis qui vultui dei
aſſiſtunt. Ipſis enim maxime pla
cet. cum nos uident omilite oran
tes: aut ruminantes pſalmum ali
quem. aut tale aliquid facientes.
Sic ſeminate et vos # quia tam multi
ante vos ſeminauerunt: fructifica
te quia nobis ſeminauerunt. O terra
genus adam. quam multi ſeminaue
runt in te. et quam precioſum ſemen:
quam male perijt et quam merito.
ſi perierit in te tantum ſemen: ſunt
et ſeminantium labor. Tu perdi
tionem traderis ab d[illegible]
agricolas: ſi in te
perierint hec uniuerſa. Semina
uit in terra noſtra tota trinitas:
ſeminauerunt angeli patres et apoſtoli:
ſeminauerunt martires et confeſſores
et virgines. Seminauit et deus
pater: de corde ſuo eructans uer
bum bonum. Seminauit et filius: ipſe
enim eſt qui exijt ſeminare ſemen
ſuum. Pater enim non exijt: ſed filius
a patre proceſſit et venit in mundum:
ut qui penes cogitabat cogitationes pacis
in corde patris: fieret ipſe pax in
in uteris matris. Seminauit et
ſpiritus ſanctus: quia et ipſe venit et ap
paruit ~~apoſtolis~~ [discipulis] diſpertite lingue
tamquam ignis. Ita tota trinitas ſe
minauit: pater ſcilicet panem de
celo. filius veritatem. ſpiritus ſanctus
caritatem. Angeli quoque ſeminaue
runt: qui cadentibus alijs ipſi
ſteterunt. Dixit enim lucifer ille:
ſed iam non lucifer. ſed tenebri
fer et veſperus. Sedebo
inquit in monte teſtamenti: ſi
milis ero altiſſimo. O impu
dens. o impudens. Milia mi
lium miniſtrant ei. et decies cente
na milia aſſiſtunt ei: et tu ſede
bis. Cherubin atque ſeraphin ſta
bant: et non ſedebant. Quid
laboraſti. ut iam ſedeas. Om

nes adminiſtratorij ſpiritus ſunt. propter
eos qui hereditatem capiunt ſalutis:
et tu ſedebis. Quid ſeminaſti:
ut iam metas. Non eſt tuum, non
eſt tuum hoc: ſed quibus paratum eſt
a patre. Quid eis inuides. Pro
fecto enim ipſi ſedebunt. ipſi inquam
vermiculi terre iudicantes ſede
bunt: et tu non modo ſtabis. ſed
iudicandus aſtabis. Neſcitis quia
it apoſtolus. quia et angelos iudicabi
mus. Ipſi utique exeuntes ibant
et flebant mittentes ſemina
ſua: venientes autem venient cum
exultatione: portantes manipu
los ſuos. Duo manipuli ſunt
quos queritis: ſcilicet honoris
et quietis. Seſſionem affectas
et altitudinem: ſed non ſic im
pie non ſic: non colliges quia non
ſeminaſti. Qui ſeminauerunt
labore et humilitate: metent
honorem pariter et quietem. Pro
confuſione enim ſua duplici et
rubore: in terra ſua dupli
cia poſſidebunt. Unde dicebat
quidam. Vide humilitatem meam et
laborem meum. Hodie audiſtis
in euangelio promittentem dominum et
dicentem diſcipulis: ſedebitis
ſuper ſedes duodecim iudicantes
duodecim tribus iſrael. Ecce quies
ſeſſionis: et honor iudicij. Sed
et ipſe dominus ad hec noluit perue
nire niſi per humilitatem et laborem.
Unde et morte turpiſſima con
dempnatus eſt: et interrogatus
tormentis et obprobrijs ſatura
tus: utique ut inimicos induat
confuſione: ipſe prius et omnes
qui imitantur eum. et pergrediuntur
viam. Ipſe eſt o inique: ipſe eſt
qui ſeſſurus eſt in ſede maieſ
tatis ſue. filius altiſſimo: et
coaltiſſimus ei. Hoc utique co
gitauerunt angeli ſancti. qui in

dente maligno. apostasie illius non
consenserunt: nobis relinquentes
exemplum: ut quemadmodum ipsi ele
gerunt minimi fieri. sic et nos fi
amus. Nam qui laborem fugiunt.
et honores captant. illum se nove
runt imitari: qui sessionem alti
tudinemque quesivit: et si non satis
terret eos illius culpa: terre
at vel vindicta. Omnia enim in
contrarium devenerunt: ut forma
tus sit ad illudendum ei: et ignis
eternus paratus sit illi. Ad hec imitan
da. prudentiam nobis seminaverunt
sancti angeli: qui prius eam aliis ca
dentibus tenuerunt. Sed et apostoli
hanc ipsam seminaverunt nobis:
qui recedentibus hiis qui sapientiam
huius mundi sequebantur: que stul
ticia est apud deum. et pruden
ciam carnis que mortem operatur et
inimica est deo: ipsi domino
adheserunt. Scandalizati enim il
li audientes de sacramento carnis
et sanguinis: ultra non erant cum eo.
discipuli vero interrogati an et
ipsi vellent abire: responderunt. Ad
quem ibimus? Verba vite eterne
habes. Nunc hemus fies. hanc
prudentiam imitemur: quia multi
adhuc cum ihesu ambulant. donec
veniat ad edendam eius car
nem et bibendum sanguinem illius:
ad communicandum scilicet passionibus
eius. Hoc enim et cibum illud et
ipsum sacramentum significant. Ex
hinc scandalizantur. et abeunt
retro: dicentes quia durus est hic
sermo. Nos autem cum apostolis simus pru
dentes: et dicamus. Domine ad
quem ibimus? Verba vite eterne
habes. non discedimus a te: vivifi
cabis nos. Non in solo pane
vivit homo: sed in omni verbo
quod procedit de ore dei. Non so
lus mundus habet delectationem.

Sed multo maior est in verbis
tuis. Unde et propheta. Quam dulcia
faucibus meis eloquia tua: super
mel ori meo. Ad quem igitur ibimus?
Verba vite eterne habes o domine:
et ea sunt super omnia que mundus
habere potest dulcia. Non solum autem
ipsa vita: sed et promissio vite eter
ne. et expectatio iustorum leticia
est: et tanta leticia ut omne quod
concupiscit et non valeat compa
rari. Hanc igitur prudentiam nobis
apostoli sancti seminaverunt. Martires vero
manifestum est fortitudinem semi
nasse. Porro vero confessores
seminaverunt iusticiam: quam in omni
vita sua secuti sunt. Hoc enim
interest inter martires et confesso
res: quod inter petrum sunt omnia
relinquentem. et abraham substan
ciam mundi in bonos usus ex
pendentem. Hii enim illi consum
mati in brevi. expleverunt
tempora multa: isti vero longa et
multimoda texere [miracula]
martiria. Virgines sane planum
est quia separatim seminaverunt:
que sic libidinem calcaverunt.

In solempnitate sancti benedicti abbatis

Dixit symon sermo.
petrus ad ihesum. Ecce
nos reliquimus omnia.
In huius patris mei pre
cipua sollempnitate totis esset
viribus inclamandum. nisi nobi
lis lingua gregorii totum eius
itinerarium sermone magnifi
co collegisset: ita enim actus
eius et vitam veritatis eloquii
claritate depinxit: ut et sti
lus sinceri maiestate scintillet
et sine stilo reluceat clarior.
Ex habundantia igitur. post nove tan
ti viri aliquid addere in cuius com
paratione nos non solum meloqui